

зміна тільки другої частини у числівниках на – десят: **п'ятдесят – п'ятдесяти – п'ятдесятьма**;

– дуже важливою темою для досягнення досконалості юридичного тексту є специфіка вживання активних дієприкметників теперішнього часу в українській мові: будучи активно вживаними в російській мові, вони практично не вживані в українській (хіба що за винятком **виконуючий, працюючий, зростаючий, мобілізуючий**); існують певні способи заміни цієї граматичної форми: **слідчий-початківець** (а не початкуючий слідчий); **охочі поїхати** (а не бажаючі поїхати); **захисник**(а не захищаючий); **той, хто розслідує** (а не розслідуючий);

– говорячи про зворотні дієслова, варто було б запропонувати курсантам пояснити, чому неправильними є форми «я вибачаюсь» або «мова йдеться»;

– більш розгалуженою в українській мові є система словозміни дієслова: так, дієслова майбутнього часу недоконаного виду мають не одну форму, як в російській мові, а дві (**я буду працювати і я працюватиму**), наказовий спосіб спирається не на дві форми (2 особи однини і 2 особи множини), а на три(2 особа однини, 1 і 2 особа множини) – **роби, робіть, робімо; ходи, ходіть, ходімо; ріж, ріжте, ріжмо; повір, повірте, повірмо**.

На нашу думку, відпрацювання морфологічних норм у фаховому мовленні найкраще здійснювати на аналізі юридичних текстів, під час виконання спеціальних вправ і творчих завдань, а також шляхом створення найтипівіших ситуацій професійного спілкування. Саме такий підхід до викладання курсу української мови за професійним спрямуванням забезпечить стійке володіння морфологічними нормами фахового мовлення, що у свою чергу забезпечить ефективну правозастосовну і правотлумачну діяльність майбутніх працівників органів правопорядку.

Кость Світлана Петрівна,

доцент кафедри початкової та дошкільної освіти факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент

ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ ГАЗЕТНОЇ ЗАМІТКИ НА ТЕМУ ПРАВА

Замітка служить універсальним жанром для оперативного повідомлення про правову подію, яка відбулася у навколишньому світі.

До характерних жанрових особливостей замітки належать: оперативність, подієвість, актуальність, достовірність і конкретність. Найбільш поширеними на тему права в українських газетах є

хронікальні і розширені замітки. Хронікальні замітки є короткими (опис правової події не деталізується), вони вичерпуються повідомленням про правову подію чи правовий факт. Розгорнені замітки на правову тему не тільки повідомляють про правові подію, факт чи явище, а й розкривають їхній зміст і значення. Вони структуровані, традиційно складаються переважно з трьох тематичних груп: головне повідомлення, розширення головного повідомлення подробицями та деталями, додаткова інформація. Усі описані різновиди заміток є джерелом, з якого читачі газет отримують нову інформацію на тему права.

Замітки на теми права, вміщені у газетах України, повинні відповідати таким вимогам, які є важливими компонентами передумов ефективного впливу на читачів: новизна, точність, об'єктивність, збалансованість, лаконічний стиль, також замітки повинні задовольняти читацькі зацікавлення аудиторії.

Найбільш поширеними на тему права в українських газетах є хронікальні і розширені замітки. Хронікальні замітки є короткими (опис правової події не деталізується), вони вичерпуються повідомленням про правову подію чи правовий факт. Розгорнені замітки на правову тематику не тільки повідомляють про правову подію, факт чи явище, а й розкривають їхній зміст і значення. Вони структуровані, традиційно складаються переважно з трьох тематичних груп: головне повідомлення (лід), розширення головного повідомлення деталями (сублід), додаткова інформація.

Існують такі способи побудови розширеної замітки на теми права: правило «перевернутої піраміди» (відповідно до цієї концепції головну думку пишуть на початку замітки, а наступні речення розташовані по низхідній за ступенем вагомості); правило «звичайної піраміди» (завдання замітки, побудованої з такою схемою, – привернути увагу читача інтригою на початку повідомлення, тому, насамперед автор подає деталі правової події, а потім – головне повідомлення).

Складові частини паспорту жанру (образ адресанта, його комунікативна мета та комунікативний смисл) визначаються сутністю замітки і полягають у точному і правдивому фаховому висвітленні суті правового конфлікту.

Особливості замітки на правову тему як мовленнєвого жанру залежать від типу каналу комунікації (візуального); комунікативна мета полягає в інформуванні читача про правове явище, яке відбулося і яке може спонукати адресата до певних правових дій.

У замітках на правову тему використовують такі типи заголовків: інформативно-концептуальні, конспективні, інформаційно-тропові. Щодо лексичного наповнення, то у замітці широко використовуються такі типи лексики: спеціальна лексика, зокрема юридична термінологія, кліше, книжні слова, загальноновживана лексика. Найчастіше у замітці на правову тематику побутують прості

односкладні та двоскладні речення, речення, ускладнені вставними словами та вставленими конструкціями, відокремленими членами речення, а також складносурядні та складнопідрядні речення. Усі юридично-лінгвістичні засоби спрямовані на дискурс-акт, який стає відповідником знаку реальності.

Список використаних джерел

1. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості : підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. Львів : ПАІС, 2004. 268 с.
2. Лизанчук В.В. Основи радіожурналістики : підручник. К. : Знання, 2006. 628 с.
3. Кость С. П. Правовий дискурс газет України : монографія. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2014. 185 с.

Котляренко Світлана Василівна,

доцент кафедри методики викладання української мови та літератури
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова, кандидат
філологічних наук, доцент

РОЗВИТОК УСНОГО МОВЛЕННЯ В СИСТЕМІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ

Мова – це система фонетичних, лексичних, граматичних засобів, яка є знаряддям вираження думок, почуттів і служить найважливішим засобом спілкування людей. Теоретичними засадами лінгводидактики є мовознавство, лінгвістика. У лінгвістиці мова розглядається як знакова система, яка кодує навколишню дійсність.

Вперше розмежування понять «мова» і «мовлення» у лінгвістичну науку ввів швейцарський учений Фердінанд де Соссюр: «Розділяючи мову і мовлення, ми тим самим відокремлюємо соціальне від індивідуального» [8]. Мовлення – процес індивідуальний. Оскільки мовець самостійно будує різні типи синтаксичних конструкцій, добирає мовні знаки та варіює ними, комбінує їх по-різному в межах одного речення.

Н. Д. Бабич зазначає: мова – це 1) універсальний засіб навчання і виховання людини; 2) енциклопедія людського досвіду; 3) першооснова нагромадження культурних цінностей, засіб вираження змісту культури, спосіб введення окремої людини в процес суспільного культурного розвитку; 4) один із компонентів духовної культури суспільства; 5) засіб координації всіх виробничих процесів; 6) функціонуюча система, нерозривно пов'язана з усіма галузями суспільного життя. Мовлення – це 1) спосіб існування й вияву мови, «мова в дії», мовний процес у багатьох його видах і формах (говоріння, писання, слухання, читання), мовчазна розмова з самим собою, обдумування майбутнього свого чи сприйнятого від інших повідомлення; 2) вияв процесу формування (а не втілення)